

HOẠT ĐỘNG TẠO HÌNH THEO MÔ HÌNH LẤY TRẺ LÀM TRUNG TÂM NHẪM PHÁT TRIỂN TÍNH SÁNG TẠO

PHẠM MINH TÙNG*

Ngày nhận bài: 01/08/2017; ngày sửa chữa: 03/08/2017; ngày duyệt đăng: 06/08/2017.

Abstract: *Shaping is an interesting activity for preschool children, playing a very important role in promoting the creativity of children and helping them develop their thinking ability, memory, imagination, patience as well as worldview. In this article, author points out some general issues of shaping activity and learner-centered approach as well as challenges in application of this approach. Additionally, the article proposes solutions to improve quality of shaping activities under child-centered approach to improve creativity of children.*

Keywords: *Early childhood education, shaping activity, child-centered approach, creativity.*

Các nhà giáo dục (GD) cho rằng cách tiếp cận tốt nhất để GD trẻ mầm non (MN) là tổ chức hoạt động lấy trẻ làm trung tâm (LTLTT), ứng dụng các phương pháp dạy học tích cực để thúc đẩy sự phát triển, tính chủ động, khả năng tư duy sáng tạo (ST) ở trẻ. Hiện nay có nhiều mô hình, nhiều cách tiếp cận trong GD MN được đánh giá cao. Có các mô hình điển hình như: Reggio, High Scope, Emilia, Montessori... Đó là sự phối hợp các phương pháp tích hợp, kết hợp việc học với thực tế trong đời sống của trẻ, tăng cường tính chủ động, tích cực hoạt động của trẻ, đảm bảo trẻ “học bằng chơi, chơi mà học” [1]. GD thẩm mỹ, trong đó có hoạt động tạo hình (HĐTH) đối với trẻ MN là vô cùng quan trọng, trẻ được trải nghiệm, được học và chơi trong môi trường nghệ thuật, thông qua các loại hình nghệ thuật như Sân khấu và Điện ảnh, Âm nhạc, Mĩ thuật... HĐTH là một công cụ GD cho trẻ vô cùng hữu hiệu, giúp trẻ phát triển các chức năng tâm lí như khả năng tri giác các sự vật, hiện tượng xung quanh; phát triển năng lực tư duy, óc tưởng tượng ST và sự ham muốn hoạt động tạo ra cái đẹp.

Nghiên cứu về vấn đề này có các bài viết: Trí tưởng tượng và ST ở lứa tuổi thiếu nhi của Vygotsky L.X (1985) [2]; tìm hiểu trẻ em qua hình vẽ của Roselin David (1991) [3]; nghệ thuật và phát triển ST cho trẻ em của Linda Carol Edwards (1997) [4], Robert Schirrmacher (2006) [5]...; dạy học lấy người học làm trung tâm của Trần Bá Hoành (2003) [6], tổ chức HĐTH trong trường MN của Lê Hồng Vân - Vũ Dương Công (2014) [7]...

Bài viết đề cập các nội dung: 1) Một số vấn đề chung về tính ST, HĐTH và mô hình LTLTT; 2) Những khó khăn trong tổ chức HĐTH theo mô hình LTLTT; 3) Đề xuất một số biện pháp.

1. Một số vấn đề chung

1.1. Khái niệm cơ bản:

- Thuật ngữ “*dạy học lấy người học làm trung tâm*” (dạy học tập trung vào người học) mới được sử dụng phổ biến ở nước ta trong những năm gần đây. Theo K. Barry và King (1993), đặt cơ sở là những công trình của John Dewey (*Experience and education*, 1938) và Carl Rogers (*Freedom to learn*, 1986). Các tác giả này đề cao nhu cầu, lợi ích của người học, đề xuất việc để cho người học lựa chọn nội dung học tập, được tự lực tìm tòi nghiên cứu. Theo hướng đó, bên cạnh xu hướng truyền thống thiết kế chương trình giảng dạy lấy logic nội dung môn học làm trung tâm đã xuất hiện xu hướng thiết kế chương trình học tập lấy nhu cầu, lợi ích của người học làm trung tâm. R. R. Singh (1991) cho rằng tư tưởng này đặc biệt nhấn mạnh vai trò của người học, hoạt động học. Người học được đặt ở vị trí trung tâm của hệ GD, vừa là mục đích lại vừa là chủ thể của quá trình học tập. “Làm thế nào để cá thể hóa quá trình học tập để cho tiềm năng của mỗi cá nhân được phát triển đầy đủ đang là một thách thức chủ yếu đối với GD” [6], để nhấn mạnh điều này, tác giả đề nghị dùng thuật ngữ “*quá trình dạy học lấy người học làm trung tâm*”, “*quá trình học tập do người học điều khiển*”.

- ST: Có rất nhiều những quan niệm khác nhau về ST, những quan niệm được sử dụng phổ biến hiện nay là: Nhà tâm lí học người Ba Lan G. Clausa cho rằng: “ST là năng lực tạo ra cái mới, cái độc đáo. Cái mới, cái độc đáo này làm phong phú nền văn hóa xã hội” [4]; theo X. L. Rubinstein: “ST là hoạt động tạo ra một cái gì đó mới mẻ, đặc sắc, cái mà không chỉ đi vào lịch sử phát triển bản thân người ST mà còn đi

* Trưởng Cao đẳng Sư phạm Trung ương

vào lịch sử phát triển khoa học kĩ thuật, nghệ thuật” [4]; L. X.Vygotsky quan niệm: “ST là một loại hoạt động đưa ra những sản phẩm mới, được tạo ra lần đầu tiên, độc đáo và có ý nghĩa xã hội” [6]; Theo E. P. Torrance: “ST là nấc thang bậc cao của khả năng nhận thức” [4].

- **HĐTH:** Theo **Từ điển Tiếng Việt**, *tạo hình* là tạo ra các hình thể bằng đường nét, màu sắc, hình khối [8; tr 891]; *hoạt động* là tiến hành những việc làm có quan hệ với nhau chặt chẽ nhằm một mục đích nhất định trong đời sống xã hội [8; tr 452]. Thông qua HĐTH, trẻ có cơ hội tìm hiểu, nghiên cứu các đối tượng miêu tả để có được hiểu biết, hình dung về đối tượng đó, từ đó xây dựng các đối tượng giúp tăng thêm vốn hiểu biết của trẻ. Khi tham gia các HĐTH, trẻ tái tạo lại bằng hình của đồ vật, hình ảnh quen thuộc mà trước đó trẻ đã tri giác được.

1.2. Vai trò của HĐTH với hoạt động LTLTT trong trường MN. Mỗi đứa trẻ là một cá thể riêng có sự khác nhau về thể chất, tình cảm, xã hội, trí tuệ, gia đình, văn hóa và tâm lí. Do đó, mỗi trẻ có hứng thú, cách học tập và tốc độ học khác nhau và đều có thể thành công. Trẻ học bằng chơi tốt nhất khi có người hỗ trợ và mở rộng những gì trẻ đang hứng thú thực hiện. Song song với việc GD LTLTT, giáo viên cần phải xây dựng hoạt động, môi trường cho trẻ được trải nghiệm. Môi trường GD trong trường MN là tổ hợp những điều kiện tự nhiên - xã hội cần thiết, trực tiếp ảnh hưởng đến hoạt động chăm sóc, GD trẻ. Đối với nhà GD nghệ thuật, việc xây dựng hoạt động nghệ thuật tạo môi trường GD phù hợp sẽ là phương tiện, điều kiện để trẻ phát triển tốt nhất với từng trẻ và từng lứa tuổi. Xây dựng môi trường, tổ chức các hoạt động GD nghệ thuật cho trẻ sẽ thu hút được sự tham gia của các bậc phụ huynh và sự đóng góp của cộng đồng xã hội để thỏa mãn những mong muốn hướng trẻ tới cái hay, cái đẹp của họ đối với sự phát triển của trẻ trong giai đoạn đầu đời.

HĐTH là một trong những hoạt động quan trọng trong GD đạo đức, trí tuệ, thể lực và lao động; có tác dụng to lớn trong việc phát triển, hình thành nhân cách cho trẻ MN, giúp trẻ phát triển chức năng tâm lí, hình thành ở trẻ tình yêu đối với con người, thiên nhiên, cuộc sống, cái đẹp...; hình thành ở trẻ những kĩ năng, kĩ xảo, năng lực quan sát, phát triển trí nhớ, trí tưởng tượng, ST; phát triển khả năng tri giác về hình dáng, cấu trúc, màu sắc của đồ vật bằng mắt một cách có mục đích. HĐTH góp phần đáng kể đến việc hình thành ở trẻ những tri thức, ngôn ngữ của trẻ cũng phát triển hoàn thiện cùng cảm xúc, thẩm mĩ, tinh kiên trì, bền bỉ, khéo léo; ý thức tập thể, biết tương trợ giúp đỡ

lẫn nhau, cởi mở, hòa đồng và tinh thần đoàn kết [7]. Trẻ được hoạt động tự do trong môi trường thẩm mĩ, trong không khí vui chơi thoải mái, điều này tạo cho trẻ niềm vui sướng, hạnh phúc. Chính sự vui vẻ, phấn khởi này tác động rất tích cực đến tim mạch, điều hòa hoạt động hệ thần kinh, điều chỉnh toàn bộ hoạt động của cơ thể. Như những công trình nghiên cứu tâm lí học và GD học ngày nay ở các nước tiên tiến đã nhấn mạnh: vai trò của hoạt động nghệ thuật, đặc biệt là HĐTH như những biện pháp tâm lí trị liệu rất có hiệu quả trong việc nâng cao sức khỏe cho trẻ. Có thể coi HĐTH như món ăn tinh thần không thể thiếu cho trẻ. Thông qua HĐTH mà trẻ được học hỏi những kiến thức lịch sử, văn hóa, nghệ thuật và những truyền thống dân tộc tốt đẹp của cha ông ta.

1.3. Mục tiêu, nội dung tổ chức HĐTH LTLTT nhằm phát triển tính ST. GD LTLTT cần đảm bảo: hứng thú, nhu cầu, khả năng, thể mạnh của mỗi đứa trẻ đều được hiểu, đánh giá đúng mực và cần được tôn trọng. Mỗi đứa trẻ đều có cơ hội tốt nhất để có thể thành công; đều có các cơ hội để học bằng nhiều cách khác nhau kể cả thông qua vui chơi. Môi trường GD nghệ thuật có sự ảnh hưởng đến sự thành công trong học tập của trẻ, ảnh hưởng đến các nội dung GD và kết quả GD theo sự mong đợi của các bậc cha mẹ.

Tổ chức HĐTH LTLTT nhằm phát triển tính ST đạt hiệu quả cao nhất, cần dựa trên những mục tiêu cụ thể như sau: 1) Xây dựng môi trường GD phù hợp để trẻ có nhiều cơ hội học thông qua chơi trong và ngoài lớp học; 2) Đổi mới về nội dung và cách thức tổ chức HĐTH cho phù hợp với trẻ trong trường MN; 3) Đa dạng hóa các HĐTH để trẻ có thể tham gia và mở rộng cơ hội học tập nhiều hơn; 4) Nâng cao nhận thức của cha mẹ, nhà trường và xã hội về giá trị của GD nghệ thuật đối với trẻ MN; 5) Tôn trọng sự khác biệt của trẻ về cách thức, tốc độ học tập và phát triển riêng; chú trọng và thúc đẩy tiềm năng của mỗi trẻ.

Nội dung của HĐTH LTLTT nhằm phát triển tính ST gồm:

- **Hoạt động cắt xé dán:** Trước khi cho trẻ trải nghiệm hoạt động cắt xé dán cần cho trẻ chủ động lựa chọn các vật liệu mà trẻ thích, tư vấn mở rộng vấn đề khi trẻ sử dụng, kết hợp các vật liệu đơn giản không gây nguy hiểm như: giấy màu, bìa carton, lõi giấy, giấy báo, vải vụn, lá cây, hoa khô... Cắt xé dán bắt nguồn từ các thể loại tranh ghép nghệ thuật. Có nhiều loại tranh ghép: ghép từ giấy vụn, giấy màu, các loại sách báo, tạp chí hay các mảnh sứ, kính màu, vỏ chai, từ tre, gỗ hay hoa lá... Hoạt động xé dán, cắt dán tương đối phù hợp với trẻ, qua đó rèn được các kĩ năng xé,

cắt, dán, tạo chất, phối màu; đồng thời tạo ra nhiều sản phẩm đẹp mắt với nhiều chất liệu khác nhau. Đặc điểm của hoạt động này sẽ kích thích trẻ ST vì sự ngẫu nhiên của các chất liệu phối hợp với nhau tạo ra các sản phẩm tạo hình vô cùng thú vị.

- **Hoạt động vẽ:** phát triển tính độc lập, ST, chủ động trong công việc; trẻ tự tìm tòi, nảy sinh ý tưởng; trẻ vận dụng những kiến thức, kĩ năng, kĩ xảo đã được học để thể hiện nội dung chủ đề tự mình sáng tác. Cần gợi ý về nội dung các đề tài đơn giản để trẻ thể hiện như: vẽ những đồ vật riêng lẻ, vẽ những bông hoa, chiếc lá, sau đó vẽ lọ hoa và trang trí các họa tiết trên lọ hoa. Với cách thể hiện từ dễ đến khó này, trẻ có nhiều ý tưởng ST trong cách thể hiện rất phù hợp với trẻ.

- **Hoạt động nặn:** Giúp trẻ thể hiện các khối với nguyên vật liệu mềm dẻo, có thể dễ dàng biến dạng khi tác động bằng tay, rất phù hợp với trẻ. Tính mềm dẻo của nguyên liệu và tính chất khối của vật cho phép trẻ nắm được một số kĩ năng dễ hơn về thể hiện động tác. Sự thể hiện mối quan hệ không gian giữa các vật trong hoạt động nặn cũng rất đơn giản vì viễn cảnh không gian trong hoạt động nặn là không gian 3 chiều thực. Trong hoạt động nặn nên cho trẻ sử dụng nhiều các kĩ thuật cơ bản để các ngón tay trẻ vận động linh hoạt như: vê tròn, ấn dẹt, lăn dài...; tạo ra những hình khối cơ bản và đơn giản như: hình tròn, chữ nhật, vuông, trụ...

2. Những khó khăn khi tổ chức HĐTH LTLTT

2.1. Một số quan niệm chưa đầy đủ về HĐTH:

- **HĐTH LTLTT chỉ dành cho trẻ có năng khiếu bẩm sinh, không phù hợp với tất cả các trẻ:** HĐTH LTLTT được chú trọng ở một số trường MN chất lượng cao, trường MN quốc tế tại các thành phố lớn; ở các tỉnh nhỏ hoặc vùng sâu vùng xa chỉ tồn tại cho có, nhiều nơi thậm chí không có HĐTH. Nhiều trường MN không có phòng học đặc thù, không có giáo viên chuyên về HĐTH. Có nhiều ý kiến cho rằng chỉ nên tập trung bồi dưỡng cho những trẻ có năng khiếu về tạo hình.

- Khi tổ chức HĐTH LTLTT còn chú trọng nhiều đến kết quả sản phẩm của trẻ mà chưa lưu ý đến xây dựng môi trường, quá trình trẻ làm việc, kĩ năng và tính ST trong sản phẩm tạo hình.

2.2. Một số khó khăn khi tổ chức hoạt động:

- **Về phía giáo viên:** Giáo viên tổ chức HĐTH chưa có nhiều kiến thức chuyên sâu về GD nghệ thuật cho trẻ MN, chưa có nhiều cơ hội tiếp cận với các phương pháp mới. Trong quá trình tổ chức HĐTH, giáo viên chưa xây dựng được môi trường, học tạo hình thông qua các trò chơi để trẻ được ST. Trong quá trình GD

còn ít nhiều can thiệp sâu có định hướng sản phẩm cho trẻ... điều này đã làm mất đi sự duyên dáng, cái đẹp ngộ nghĩnh và ST của trẻ. Khi đánh giá kết quả HĐTH cho trẻ, chưa chú ý đến việc phân loại hoặc so sánh năng lực thẩm mĩ của trẻ theo các mức độ đạt được, mà chủ yếu đánh giá qua sản phẩm thực tế. Trong khi đó, mục đích chính trong việc tổ chức HĐTH cho trẻ tham gia các hoạt động, hoạt động chơi với màu sắc, chất liệu, để trẻ có cơ hội trải nghiệm... Bên cạnh đó chưa xác nhận những bước tiến bộ của trẻ trong quá trình tham gia vào HĐTH; phát hiện được xu hướng học tập, sự quan tâm của trẻ đối với sự vật, môi trường xung quanh trẻ để có thể đưa ra các quyết định phù hợp trong kế hoạch GD đáp ứng nhu cầu và năng lực cá nhân của trẻ.

- **Về phía trẻ:** Kĩ năng sử dụng các dụng cụ tạo hình cũng như những phương tiện để tạo ra sản phẩm tạo hình của trẻ còn hạn chế; trẻ còn nhút nhát, chưa có thói quen tích cực hoạt động; ngôn ngữ còn hạn chế, chưa diễn tả được ý hiểu của mình.

- **Về điều kiện cơ sở vật chất:** Môi trường cho trẻ tham gia HĐTH còn thiếu, không có phòng học chức năng, phòng học đặc thù; phòng học chật hẹp, khó khăn trong công tác sắp xếp, bố trí môi trường GD; đồ dùng học liệu, đồ dùng tự tạo còn ít, chủ yếu là đồ dùng mua sẵn. Hình ảnh ở các góc còn chưa phù hợp (còn quá to hoặc quá nhỏ và vụn vặt), một số góc còn đặt tên cứng nhắc, chưa cách điệu hóa; cây xanh trong nhóm lớp ít hoặc cách bài trí chưa đẹp.

3. Giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả HĐTH LTLTT

3.1. Đổi mới cách thức tổ chức HĐTH:

- Xây dựng môi trường để tổ chức hoạt động: Đối với nhà GD nghệ thuật, việc xây dựng môi trường để trẻ hoạt động nghệ thuật phù hợp sẽ là phương tiện, là điều kiện để phát triển phù hợp với từng trẻ và từng lứa tuổi. Môi trường trong lớp học sắp xếp không gian hợp lí có tính nghệ thuật sẽ tạo ra sự gắn gũi với trẻ, thể hiện được đặc điểm của địa phương, vùng miền phù hợp với đặc điểm của từng nhóm lớp... góc chơi bày trí vừa với tầm mắt của trẻ, hình ảnh to, rõ, đẹp đảm bảo tính thẩm mĩ. Trong góc mở nên có sản phẩm của trẻ và cô phong phú và đa dạng, trang trí với màu sắc hài hòa, phù hợp với tâm lí lứa tuổi trẻ. Chú ý đến đồ chơi mang tính ST có thể cho trẻ lắp ráp được. Môi trường ngoài lớp học thiết kế các bồn cây, chậu hoa hợp lí, trồng những loại cây phù hợp, đa dạng thuận tiện trong sử dụng cây xanh ở các khoảng không tạo không khí trong lành thoáng mát. Thiết kế các khu vui chơi hoạt động phù hợp với không gian của trường: góc tuyên truyền, góc thiên nhiên, góc

chơi với nước, chơi với cát. Môi trường xã hội đây là môi trường giao tiếp trong trường MN, bao gồm sự giao tiếp giữa cô và trẻ, giữa trẻ với trẻ và giữa trẻ với những người xung quanh. Môi trường này vừa mang tính chất sư phạm, vừa mang tính chất gia đình.

- *Cho trẻ làm quen với các tác phẩm nghệ thuật:* Cho trẻ xem các tác phẩm nghệ thuật để trẻ có cảm xúc rung động trước không gian nghệ thuật nhận thấy cái hay, cái đẹp, hiểu biết hơn về hội họa. Từ chỗ quan sát những bức tranh sẽ dẫn đến trẻ có hứng thú vẽ tranh, trí tưởng tượng của trẻ phát triển phong phú; những đám mây, mặt trời, ngôi nhà thân yêu, hình ảnh cha mẹ, cô giáo... sẽ trở thành phương tiện để trẻ ST ra cái đẹp và thể hiện sự phong phú trong tâm hồn.

- *Tổ chức hoạt động theo nhóm:* HĐTH có nhiều công đoạn và nguyên vật liệu khác nhau, để hình thành sản phẩm phải sử dụng nhiều thao tác, kĩ thuật tạo ra sự cảm nhận, thể hiện cảm xúc của trẻ. Trong quá trình cùng hoạt động, trẻ có rất nhiều cơ hội để quan sát, so sánh về kĩ năng, công việc của bạn mình; nên chia trẻ thành các nhóm để cùng tham gia thực hiện, khẳng định khả năng cảm thụ, phát triển khả năng thẩm mĩ của bản thân, cùng giúp đỡ và cộng tác lẫn nhau để hoàn thành nhiệm vụ được giao.

- *Tổ chức HĐTH cho trẻ thông qua lễ hội:* Cho trẻ được tham gia vào các hoạt động GD ngoài giờ lên lớp, ngoài trường và tiếp xúc với các mặt của đời sống con người bằng cách sử dụng khéo léo các phương tiện nghệ thuật cũng như các phương tiện thẩm mĩ khác trong hiện thực (thiên nhiên, lao động, đời sống xã hội, quan hệ giao tiếp, các hành vi ứng xử...) để trẻ bộc lộ cảm xúc thẩm mĩ của mình trong các hoạt động đó. Khi bộc lộ, trẻ sẽ dễ dàng nhận ra điểm mạnh, điểm yếu của mình một cách tinh tế. Đây lại chính là động lực thúc đẩy trẻ bước những bước tiếp theo trong quá trình hoàn thiện mình về mặt quan hệ thẩm mĩ.

- *Tổ chức các cuộc thi tạo hình cho trẻ:* Tổ chức thi vẽ (vẽ tặng bà, mẹ, cô giáo, anh chị em, bạn bè nhân ngày lễ, ngày sinh nhật...), ngày hội tạo hình theo chủ đề nhân các ngày lễ, hội (như ngày 8/3, 1/6, 20/11, 22/12...), khuyến khích trẻ có năng khiếu về tạo hình thể hiện ST của mình; khơi gợi óc nghệ thuật, khuyến khích trẻ, đặc biệt đối với những trẻ nhút nhát, thiếu tự tin, cố gắng tạo ra tác phẩm đẹp. Qua hội thi, trẻ được trải nghiệm nhiều chất liệu như: màu nước, nguyên vật liệu (rau, củ, quả, ngón tay), cắt dán trang trí mặt nạ, làm câu đối Tết...; vẽ bức tranh tĩnh vật, chân dung phong cảnh quê hương và những sản phẩm ST khác.

- *Phối hợp giữa nhà trường, cha mẹ và cộng đồng trong GD LTLT:* Tạo điều kiện để các bậc cha mẹ tham gia vào HĐTH của trường, lớp nhằm nâng cao

chất lượng chăm sóc GD trẻ. Kịp thời thông tin đến gia đình về thế mạnh những tiến bộ hoặc những khó khăn của trẻ khi tham gia HĐTH. Có biện pháp khuyến khích sự chia sẻ của gia đình về đặc điểm tâm lí của trẻ để thống nhất các biện pháp thúc đẩy sự tiến bộ của trẻ.

3.2. Tích hợp HĐTH với các hoạt động GD khác:

- *Tích hợp HĐTH trong hoạt động làm quen với tác phẩm văn học và âm nhạc:* Cho trẻ nghe truyện cổ tích kết hợp xem tranh minh họa khổ lớn, hình ảnh sắc nét, sinh động để đưa trẻ vào thế giới cổ tích giàu trí tưởng tượng; khơi gợi những ước mơ về cái đẹp nhân hậu luôn chiến thắng cái xấu bằng hình tượng để trẻ có thể vẽ, nặn các nhân vật, đồng thời hóa thân vào các nhân vật được tạo hình trang phục phù hợp để trẻ được tự thể hiện cảm xúc, tình cảm của mình qua hoạt động đóng kịch, sắm vai. Để tạo ra môi trường thẩm mĩ cho hoạt động âm nhạc, đưa âm nhạc đến với không gian thật đang diễn ra (như không gian ngày lễ hội, hội mùa xuân... với cách trang trí khung cảnh hay sân khấu nhằm tái tạo lại không gian một cách sống động), hoạt động âm nhạc trở lên thực hơn, giúp trẻ MN hình dung về môi trường ca hát một cách đầy đủ nhất. Khi tổ chức HĐTH có thể kết hợp cho trẻ nghe một bản nhạc để tạo cảm xúc, kích thích trẻ tạo ra các sản phẩm nghệ thuật với những cái nhìn mới lạ về bố cục, màu sắc và cách thể hiện phong phú.

- *Tích hợp HĐTH trong hoạt động làm quen với toán và khám phá khoa học:* Đây là hoạt động cung cấp cho trẻ nhiều kiến thức về tự nhiên và xã hội, về cỏ cây hoa lá, các con vật; giúp trẻ được khám phá và trải nghiệm về những điều mới lạ trong cuộc sống. HĐTH hướng trẻ nặn về hình, khối, mảng, hình vuông, chữ nhật, hình tròn... không chỉ để khắc sâu kiến thức mà còn phát triển năng khiếu cho trẻ, giúp trẻ học môn Toán một cách dễ dàng hơn. Thông qua môn *Khám phá môi trường xung quanh*, tổ chức cho trẻ quan sát rồi làm lại những gì trẻ quan sát được các loại hoa, quả, đồ dùng bằng đất nặn, xé dán, bồi giấy hay vẽ lại những bức tranh mà trẻ quan sát được (như các tranh ảnh về phong cảnh đất nước, rừng và biển, cảnh sinh hoạt của con người, các tác phẩm nghệ thuật...); so sánh tìm tòi những đặc điểm chung của những con vật cùng nhóm, cùng loài; phân biệt được những đặc điểm giống và khác nhau của các loại cây, hoa, quả...

- *Tư vấn và hướng dẫn cha mẹ trẻ cách thức HĐTH tại nhà:* Việc tổ chức các HĐTH cho trẻ tại nhà để các thành viên trong gia đình tham gia là rất phù hợp cho trẻ. HĐTH không chỉ là GD mang tính cá nhân mà còn là hoạt động mang tính cộng đồng. Thông qua các sản phẩm tạo hình mà ông bà, cha mẹ hiểu rõ được tính cách, tâm lí hoặc những suy nghĩ của trẻ. Cùng trẻ

tham gia hoạt động vẽ hay tô màu một bức tranh trẻ ưa thích, trong quá trình làm việc có thể gợi ý cho trẻ về màu sắc, bố cục, đường nét, điểm nhấn trong bức tranh để trẻ có thêm được những kiến thức, kĩ năng mới. Khi bức tranh được hoàn thiện cùng trẻ trao đổi, phân tích, so sánh, đánh giá những nội dung đơn giản, dễ hiểu để bổ sung kiến thức mới cho trẻ. Cha mẹ có thể đóng khung bức tranh của trẻ treo trong phòng khách để trang trí và chia sẻ niềm vui với mọi người. HĐTH rất nhiều nội dung và hình thức phong phú, để HĐTH cho trẻ tại gia đình đạt hiệu quả cao nhất thì trước tiên bậc cha mẹ cần có kiến thức cơ bản về kĩ thuật và cách thức tổ chức HĐTH với trẻ.

GD thẩm mỹ đóng vai trò rất quan trọng trong GDMN, nhiệm vụ hàng đầu của GD thẩm mỹ để dạy cái hay, cái đẹp cho trẻ. GD thẩm mỹ thông qua HĐTH có ý nghĩa vô cùng to lớn, bởi đây là một hoạt động nghệ thuật hấp dẫn đối với trẻ, là phương tiện phát triển thẩm mỹ cho trẻ một cách hữu hiệu, giúp trẻ có lòng đam mê với nghệ thuật, hướng tới cái đẹp trong cuộc sống. Tận dụng và phát huy cái đẹp trong cuộc sống, trong tự nhiên, trong nghệ thuật để bồi dưỡng khả năng cảm thụ thẩm mỹ, hình thành phát triển tình cảm thẩm mỹ và năng lực ST thẩm mỹ cho trẻ MN là trách nhiệm của các nhà GD trong sự nghiệp GD trẻ em [5]. GD nghệ thuật ở trẻ MN không nhằm mục tiêu đào tạo ra các nhà làm nghệ thuật trong tương lai mà nó mang sứ mệnh GD để hoàn thiện con người. Để trẻ phát triển toàn diện, hình thành nhân cách, đồng thời giúp trẻ phát triển chức năng tâm lí để hình thành ở trẻ tình yêu đối với con người, yêu thiên nhiên, yêu đất nước, yêu cuộc sống tươi đẹp. Đó là điều vô cùng ý nghĩa mà HĐTH mang lại khi GD trẻ MN. HĐTH là con đường phù hợp để trẻ trao đổi, bồi dưỡng những cung bậc cảm xúc; là phương tiện hữu hiệu để diễn đạt cảm xúc, tư tưởng một cách đặc biệt đối với trẻ; khơi gợi được cho trẻ tình cảm thẩm mỹ hướng tới những giá trị văn hóa cao đẹp; hình thành năng lực quan sát, nhận xét, đánh giá và lòng ham muốn ST cái đẹp; cung cấp cho trẻ kiến thức và kĩ năng cơ bản của kĩ thuật. Đây là con đường hình thành khả năng ST, là yếu tố cần thiết để giúp trẻ MN tự tin và học tốt ở các độ tuổi tiếp theo. □

Tài liệu tham khảo

[1] Bộ GD-ĐT (2017). *Kế hoạch số 56/KH-BGDĐT ngày 25/01/2017 của Bộ GD-ĐT về triển khai chuyên đề "Xây dựng trường mầm non lấy trẻ làm trung tâm" giai đoạn 2016-2020.*

- [2] Vygotsky L. X. (Duy Lập dịch, 1985). *Trí tưởng tượng và sáng tạo ở lứa tuổi thiếu nhi.* NXB Phụ nữ.
- [3] Roselin David (Nguyễn Thị Nhất dịch, 1991). *Tìm hiểu trẻ em qua hình vẽ.* NXB Kim Đồng.
- [4] Linda Carol Edwards (1997). *The creative arts a process approach for teachers an children.* Prientice Hall, Onc, New Jersey.
- [5] Robert Schirrmacher (2006). *Art and creative development for young children.* Thomson Delmar learning, USA.
- [6] Trần Bá Hoàn (2003). *Dạy học lấy người học làm trung tâm.* Tạp chí Thông tin Khoa học Giáo dục, số 96/2003, tr 1-5.
- [7] Lê Hồng Vân - Vũ Dương Công (2014). *Tổ chức hoạt động tạo hình trong trường mầm non.* Giáo trình Trường Cao đẳng Sư phạm Trung ương.
- [8] Hoàng Phê (2000). *Từ điển Tiếng Việt.* NXB Đà Nẵng.
- [9] Nguyễn Quốc Toàn (2004). *Hỏi đáp về dạy học Mĩ thuật lớp 1, 2, 3.* NXB Giáo dục.

Phát triển xúc cảm thẩm mỹ...

(Tiếp theo trang 62)

- GV cần thay đổi, cập nhật có chọn lọc các phương pháp, hình thức GD mới tiên tiến đáp ứng yêu cầu đổi giáo dục mới hiện nay

- Phối hợp và tuyên truyền sâu rộng đến phụ huynh học sinh nhằm nâng cao nhận thức của hoạt động nghệ thuật góp phần phát triển nhân cách hài hòa của trẻ mầm non tạo nền tảng vững chắc ở giai đoạn tiếp theo. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Đào Thanh Âm (chủ biên) - Trịnh Dân - Nguyễn Thị Hoà - Đinh Văn Vang (1997). *Giáo dục mầm non.* NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [2] Đào Thanh Âm - Hà Nhật Thăng (1997). *Lịch sử giáo dục thế giới.* NXB Giáo dục.
- [3] Bộ GD-ĐT (1990). *Quyết định 55/QĐ quy định mục tiêu đào tạo nhà trẻ - mẫu giáo.*
- [4] Bộ GD-ĐT (2009). *Chương trình Giáo dục mầm non.*
- [5] M. K Bogoliupxkaia - V.V Septsenko (1976). *Đọc và kể chuyện văn học ở vườn trẻ.* NXB Giáo dục.
- [6] Bộ GD-ĐT (1997). *Chiến lược phát triển giáo dục mầm non từ nay đến năm 2020.*
- [7] Ngô Công Hoàn (1995). *Tâm lí học trẻ em từ lọt lòng đến 6 tuổi.* NXB Đại học Sư phạm.
- [8] Ngô Công Hoàn (2006). *Giá trị đạo đức và giáo dục giá trị đạo đức cho trẻ lứa tuổi mầm non.* NXB Đại học Sư phạm.
- [9] Ngô Công Hoàn (1995). *Giao tiếp và ứng xử của cô giáo với trẻ em.* NXB Đại học Sư phạm.